

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	— — — — —	3 frt — kr.
Félévre	— — — — —	1 frt 50 kr.
Negyedévre	— — — — —	— frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre		2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)

Hirdetések jutányos áron vételnek fel.

A lap megjelenik minden szerdán.

A szabadelvű párt bomlása.

Az a lepeleztelen őszinteség, melylyel Tibád a szabadelvű pártból történt kilépését commentálja, lesújtó, vesékgig ható kritika a magát szabadelvűnek nevező kormány politikája ellen. Bátor kézzel lebentí fel a leplet a kormány üzelméről, megnevezi az okokat, melyek kilépésre birtak s még számosakat a kilépésre birtak, mert az a politika, melyet Vekerle és társai vallanak, a párttaktikából, a hatalomhoz göresösen ragaszkodó személyi érdekekből táplálkozik, s mint ilyen sokáig nem tarthatja fenn magát.

És ez a kormány nevezi magát szabadelvűnek.

Hangzatos reformeszmékkel kacérkodik, elhitetni törekedik saját és a többi pártokkal reformtervei célszerűségét, szükségességét, a husos fazék körében lebzselő álszabadelvűek között hívóket, ugynevezett többséget teremt s nyakába akasztja Magyarországnak reformjait, tetszetős formában, üres, hitvány tartalommal.

Avagy teremtett-e ez a szabadelvű kormány egyetlen oly törvényt, mely a jogszerűséget követelményeinek megfelelő lett volna?

A féremunkák egész conglumerratuma az a sok alkotás, mely a jogi ingadozások utvezetőjébe vezetett.

Tibád éles elméje, mely nyilatkozatán keresztül vonul, bevilágít a szabadelvű kormány földalatti labirintjeibe. A közvélemény levonhatja nyilatkozatából azt a konsequentit, hogy Vekerléket a házassági jogról szóló törvényjavaslat benyújtására a haldokló kormányának felszinen tartása vitte.

Magyarország királya megadta jóváhagyását a törvényjavaslat benyújtásához s ebből sokan azt következtették: Magyarország királya hiva a polgári házasság intézményének. És azok, kik ebben a nézetben vannak, nem tudják, hogy a felség kényszerhelyzetben volt, mert tudta, hogy a Vekerle kabinet positióját a javaslat királyi jóváhagyásához kötötte s ha nem hagyja azt jóvá, a Vekerle kabinet beadja lemondását s új kabinetet alakítani akkor, midőn a költségvetés még nincs letárgyalva, akadályokba ütközött volna.

Vekerle aztán behozta az egyházpolitikai javaslat féremunkáját, biztos tudatában annak, hogy csufos kudarc vár arra.

És mégis a helyett, hogy a kor-

mány-alkotások egyéb ponyvairodalmi művei közé dobta volna, felálalta a nemzetnek.

Ezt megelőzőleg rendezett görög-tűz fényénél egy comediát. Beugrasztotta a megyék főispánjait, hogy reformjavaslata leghatalmasb ellenfeleinek, a főrendeknek megrendszabályozását a törvényhatóságok útján, sürgessék.

Am sürgessék a megyék a főrendház újja szervezését; a házassági törvényjavaslat, melyet a kormány Magyarország törvénygyűjteményébe akar becsempészni, törvénynyé nem lesz.

A törvényhozók az a része, mely számításba veszi a nemzet közérzetét, közviszonyait, tudatával bir annak, hogy a viszonyok, a körülmények nem érettek meg arra; hogy egy oly reformintézmény, minő a polgári házasság, a magyar nemzet életszükségletei közzé felvé tessék.

És Tibád kilépett a szabadelvű pártból, mert a „politikai tisztességgel” megegyezőnek nem tartotta szavazatát adni egy oly törvényre, mely még az elvben a polgári házasság mellett kardoskodók követelményeinek sem felel meg.

Előttünk fékszik egy országgyü-

TÁRCZA.

Jókai Mór.

A magyar regényirodalom tulajdonképeni megteremtője és hosszú időn át legszorgalmasabb művelője br. Józsika M. meghalt; továbbfejlesztője, ki bőleselkedő és költő is volt egyszerre, br. Eötvös J. is elhallgatott örökre. A legnagyobb magyar regényíró br. Kemény Zs. sem gyönyörködtet többé örökbecsű műveivel, de él valaki, ki népszerűségében mindezen nagy férfiakat felülmúlja, ki a magyar regényirodalomban versenytárs és korlát nélkül uralkodik. Szeretet és esodálat hódoló hangján emlegetik milliók naponkint az ő nevét. Örökbecsű remekeit, ragyogó szépségű regényeit, milliomod magunkkal együtt, sőt késő maradékainkkal egyetemben is mindnyájan magasztos gyönyörűséggel fogjuk olvasni még akkor is, „Mire megvénülünk”. Nem kérdezheti senki: „Ki ezen ünnepezt férfi?” Tudjuk, hogy az, kinek emlékünnepezt, írói pályájának ötven éves jubileumát üljük, a magyar szépirodalom fényővezett fejedelme: Jókai Mór!

Jókai nagy regényírónk átélte a nem-

zeti szellem nagy forradalmát és tisztulását, mert közvetlenül szemlélte a küzdő és szenvedélyes magyart s mert van alkalma most is szemlélni a nemzet szívet, azért érti s azért érzi annyira a nemzeti jellemet. Azért tudja oly jól festeni a magyar nép busulását, azért tudja oly pajzán, megkapó színekkel élénk állítani a magyar jó kedvét.

Jókainak legnagyobb hatalma, a melylyel a magyar közönséget meg tudta hódítani, ép úgy mint az angol Dikensnek, humorában van. A humor leginkább alkalmas az élet nagy játékanak úgy komoly és megható, mint nevetésre ingerlő vonásait egyesíteni. A humor hatalmas szemüvegén át látjuk legjobban az életet; ismerjük meg legjobban annak nyomorúságait. A siró és nevető-elem egyesítése az élet valódi alaphangja, melynek megragadása az emberi természetet a legalkalmasabb költői világitásba helyezi. A ki azt megtalálja, a ki ezt oly szívrehatóan tudja tolmácsolni, mint Jókai, az megtalálta a helyes szempontot az élet költői megítélésére. A humor szempontja a legmegnyugtatóbb, mert fájdalom és gyönyör ellensúlyozzák egymást, s a könyveket a mosoly meleg napja a legjobban szárítja fel. — A humor a legnemesítőbb világnézet is, mert

elvon egy a rajongó optimismustól, mint a kétségbeesés keserű óráitól. Az örökös kacagás léha, a buslakodás beteges. A kettő egymást felváltva unalmas. Csak e kettő, egyidőben és egy pontban, a humorban egyesítve számíthat állandó tetszésre. Innen van, hogy a világirodalom nagy költői ez eszközzel értek el legtöbb sikert s fognak mindaddig, míg az örök ember élni fog. Ezért Jókai is, mint Dikens, oly megnyugtatólag, oly nemesítőleg hat a kedélyre, oly kellemes hangokat pendít meg az olvasó keblében.

Az emberiség nagy része szenvedő s a könyvek tengerét soha sem fogja felszárítani a mosoly napja. A valódi nagy költő a szenvedők költője, ezt mondhatjuk Jókairól is. De Jókainak még sok más érdeme is van, többek között érdeme az elbeszélés könnyed és egyszerű folyamatossága, szemben azzal, a hol nehézkes értekező modorral s nem eléggé magyaros nyelvvél, mely régebbi prózairóinkat kisebb-nagyobb mértékben jellemzi. — Erős oldala még nagy írónak a jellemzés tehetsége, mely nemesak a személyekre, de a korra is kiterjed. Lehet e ügyesebben s megkapóbb színekkel festeni a negyvenes évek társadalmi életét, mint Jókai azt az „új földes ur”-ában teszi. E

lési képviselő nyilatkozata, melyet előtte a kormány egyik tagja tett:

A nyilatkozat így szól:

„Abban bizonyos vagyok, hogy a főrendek megbuktatják a polgári házasságról szóló törvényjavaslatot, sőt nem valószínűtlen, hogy már a képviselőházban megfog az bukni. A kormány e bukást megnyugvással fogja tudomásul venni, mert bebizonyítva látja azt, hogy a függelenségi pártnak nincs egyetlen programpontja, melyet — minő a polgári házasság is — megvalósítani lehetne. Jövőben legalább nem fogja forcirozni az ellenzék, hogy programpontjainak megvalósítása érdekében a kormány tűzbe menjen.“

Tibád ezt a szabadelvű kormányt sujtotta veséig ható kritikával.

Tibád szózata a Vekerle-kabinet „mementó mori“-ja!

Veritas.

A katolikus nagygyűlés után.

Az a hafártalan lelkesedés, mely a lefolyt katolikus nagygyűlést átlengette, futó tűzként terjedt szét az országban, behatolt a rozzant vityilók lakójának a szívébe is, lelkesedést, örömet keltett mindenütt úgy, hogy amit a katolikusok ezelőtt még csak egy héttel is csupán remélni mertek, ma a megvalósulás stadiuma előtt áll.

Mi okozta a lelkesedés ez orkászzerű kitörését?

A katolikus vallás hitsorsosai idáig nem törődtek volna vallásukkal? Földi boldogságuk gyökerét, alapját, nem a katolikus anyaszentegyház tanáiban, vallások hitelveiben keresték és találták volna?

A katolikus vallás hitsorsosai idáig is törődtek vallásuk hitelveivel, idáig is lelkesedtek az Üdvözítő tanaiért; de ha valaha úgy most érkezett el legfőbb ideje annak, hogy feljajduljon s azt kiáltssa: eddig és nem tovább!

regény hőse egy osztrák tábornok Ankerschmiéd lovag, ki telve van a magyarok iránti gyűlölettel, elvben a Bach-rendszer híve, de jószágot vásárolván Magyarországon és ide telepedve a szerencsés körülmények folytán, főleg Garamvölgyi befolyásából, testben-lélekben magyarrá válik. — Mily megkapó színekben van lefestve e regényében a Tisza-áradása! Szinte magunk előtt látjuk a tengerré lett folyót. Mily nyugodt ennek leírásában Jókai rajzoló keze, mily finom számításokkal fűzi az egyes szép részeket gyönyörű egészszé. — Egy másik regényben a „Magyar nábob“-ban mily ügyesen van az 1848 előtti magyar társadalom, főleg az arisztokratia lerajzolva. Ki ne ismerne az ott lefestett blaziert külföldieskedő és élvhajászó urfikban az akkori magyar arisztokratia előkelő magzataira?

Jókai regényhőseit mindig kiváló tehetségekkel ruházza fel. Ők tudnak mindent előttük nem létezik semmi lehetetlenség, a szellem világában nincsen akadály, melyet le nem tudnának győzni! Néha, ha látszólag képtelenek egyik vagy másik dolog kivételére, ahhoz sem a képesség hiányzik ebben a dologban, de legtöbbször az akarat. Hogy illusztráljam állításom egy néhány példával, vizsgáljuk egy néhány regényét, és látni fogjuk, mily hatalmas emkerek azok hősei. Az „Eppur si muove“ hőse lehet pl. minden. Lehet kanczellár, nagy államférfi, nagykö-

vet, híres szerelmes, első dandy és ő mégis ennél szebbet művel, fentartja nevét az utókor számára a nagyszerű Bánk-bán megírásával. Az „Egy az Isten“ hőse székely gyáros, államhivatalnok, tudós, ki könyv nélkül ismeri Rómát. Az „Elátkozott család“ hőse pláne még sokkal több tulajdonságot egyesít magában. Neve: Br. Hadarkuthy Viktor. Gyönyörű ifju, kitűnően orgonázik, énekel, délceleg tánczos, sőt a szemfényvesztés művészetében is nagy jártasságot tanusít. A bort is bírja; tiz üveg bor neki annyi, mint másnak egy pohár viz. Olyan erős ember, hogy a leggyakorlottabb athlétával könnyen kiáll birokra, sőt ez még mind semmi, oly ragyogó eszü, hogy egy hoszu költeményt egyszeri hallásra képes könyv nélkül elmondani. Végre pedig kitűnik, hogy ez az ember, ki annyi sok szép tehetséggel bír, egy közönséges világesaló. Ily sok tulajdonságot egyesít Jókai regényhőseiben, de nemesak a férfiak, a nők is mind bámulatos szépségűek és mi annál több, ragyogó erényűek. Az anyák oly hősi erényekkel vannak megáldva, hogy gyermekök védelmében bétorság tekintetében akármelyik férfit képesek megszégyeníteni. S ezzel összefüggésben van azon sajátsága Jókainak, hogy ő főgondját a regény meséjére, annak kiszínezésére és érdekessé tételére fordítja, alakjainak jellemzésére nem fekteti a fősúlyt. Azért bizonyos szempontból tekintve, gyakran sikerültebbek mellékalak-

És miként az alvó oroszán, ha ellenségei megtámadják, szétzuzza a béketűrés bilinenseit: akként a katolikusok kellett, hogy oly eclatans módon manifesztálják országot és világot előtt, hogy vallásuknak alkotmányos királyok által adott jogaiból, törvényeiből egy jottát sem engednek.

Mennyi azoknak a száma, kik a polgári házasság mellett politikai meggyőződésből szavaznak?

Igen sok! — mondják ellenfeleink, igen kevés! — mondjuk mi.

Politikai meggyőződést értünk, melynek semmi köze a pártok fegyelméhez s mely emancipálja magát a pártrendszer függőségétől, mely a párt tagjaiban esz-közt lát.

Parlamentaris rendszerünk alatt a magyarul írni-olvasni tudó, a cselekvő választóképesség és a fedhetlen előélet jogot ad a mandatum elfogadásához.

Igy lettek és lesznek (de mennyien!) országgyűlési képviselőkké, majd tagjaivá egy pártnak anélkül, hogy a törvényhozói tiszt hivatott birtokosai volnának, anélkül, hogy csak minimalis judiciummal bírnának annak megítélésére: üdvös-e ez vagy az a törvény az országra, nemzetre.

Köztudomású tény, hogy a fellépő képviselőjelöltek tulnyomó részben a fővárosi pártirodákban tucat számu pártok s olesó pénzen vásárolt program-beszédekkel hintenek port a választók szemébe és ha aztán bejutnak a törvényhozói testületbe, ott miként a szóeső nem terem tő i, hanem csupán közvetítői lesznek annak, amit a pártvezér suggerál fülébe. És a jobbára ilyen elemekből álló törvénytestület a maga kebelében többségre számít, mely keresztül vinné a polgári házasságot.

Nos hát alaposan tévednek, akik ebben a hiedelemben vannak.

A mai politikai helyzet signaturája az, hogy a kormány egyházpolitikai javaslata alig ha kerül még csak tárgyalás alá is a képviselőházban.

A szabadelvű párt roskatos épülete, melynek oszlopocskái, a közel napokban egyenkint dőltek ki, ma már csak kártyavár, melyet gyöngye szellő szétrombol.

A Vekerle kormány, mely erősségét ebben a pártban bírja, csüggedve látja mint futnak szét a párttagok, mint az egerek, látva a hajó süllyedését.

És a Vekerle kormány — látva mint oszlanak szét hívei, — eszébe fog jutni: „multatban nincs öröm, jövődben nincs remény“ s egy szép tavaszi napon ismert szerénységénél fogva nyugalomba vonul, sem-hogy javaslatának csufos fiaskóját a parlamentben megérje.

Caritas.

Politikai szemle.

A kis Szarbia a tavasszal a regensek és szabadelvű kormánya tulkapásai, zsarnoki önkénye s kegyetlenkedései folytán közel állott a lázadáshoz. A még kiskoru trónörökös, nevelőjének Dokiesnak tanácsára egy bátor lépéssel larázta kiskorúságának bilinenseit s kijelentette, hogy trónra lépett s koronája fényével és erejével meg fogja védeni nemzete igaz érdekeit. A gyermekkirály akaratereje, erős elhatározása az egész világot ámulatba ejtette. Az államesiny otthon sikerült s nemzetközileg sem kifogásolta senki sem. A közvélemény szárnyára vette a bátor kis királyt, örült sikerének és szerencsét kívánt neki nagy munkájához.

A szkupstinát feloszlatták. Uj választásokat rendeltek el. Az addig féktelenül üldözött radikálisok csak úgy özönltek Szerbia politikai piacára, a szkupstinába. Hatalmuktól csak félni, de azt kétségbe vonni nem lehetett.

A radikálisok nagy többsége azonban elbizakodott. Hatalmukat nem hazájok békés fejlesztésére használták föl. Mindenek előtt nem kormányozni akartak, de boszut lihegetek. Az előző kormányt perbe fogták. Adót

jai, különösen a humorisztikusok, hol a kivívó vonások és a jóízű ötlet nagyon is helyén van. Ennek feltűntetésében Jókai igazi virtuóz. Mily ügyességgel tud ő az életből ellesett tipikus vonásokat tréfás egészszé tömöríteni, mily bámulatosan tud ő gyakran pnsztán száraz adomát dramatizálni. „Életből ellesve“ ezimű novella-gyűjteménye nagyon megérdemli ezt a nevet. Csakugyan gyakrabban tapasztalható dolgok vannak az olvasó elé tárva. Mily kifejező Jókai a népies gondolkodásnak. Milyen találó alakjai a kurta nemes, a debreczeni ezivis, a magyar táblabíró, (régí jó táblabírákban). Oly művészi gyakorlottságot, oly bámulatos könnyedséget ért el ebben, minőt még eddig magyar író soha. Szinte természetesek néha ezen mesteri leírások, oly könnyen folynak művészi tollából.

Ennyit Jókai személyeinek jellemzéséről, de nemesak ebben, hanem nyelvének gyökeres, szeplőtelen magyarságában is kitűnik. Magyaros, találó kifejezéseket, közmondásokat, a magyar nép szemén szedett szólás-formáit, kifejezéseit, tájszólásait egyaránt használja fel régényeiben, minden erőszakolás nélkül, ügyesen a maga helyein alkalmazva.

Jókainak az is egyik fősajátsága, hogy gyönyörűen tud festeni, néhány rajza a legnagyobb írókéval könnyen kiállhatja a versenyt. Sajátságos frissességgel halad, tréfás

fizetni nem akartak. A Gruics kormány gyöngesége érzetében mindezekre szemet hunyt. A katonaságot s a tisztikart nem volt miből fizetni. De a gyomor ott is, mint mindenütt, követelő. Ennek még Szerbia sem képes ellenállani. A zavar tehát mind nagyobb mérveket öltött. A kormány gyöngessége növelte a tudatlan tömeg hatalmát és erőszakoskodásait. A kormánynak az állam szükségleteit a nemzetközi szerződések kijátszásával kellett úgy ahogy fedezgetnie. Sem a közönség maga, sem kormánya nem ért még meg az alkotmány célszerű használatára. Ezek folytán meghasonlottak otthon egymással. Jóakaró szomszédokkal, különösen monarchiánkkal nem egyszer éles ellentétbe jutottak.

A kis király napról-napra jobban meggyőződött, hogy a radikálisoknak nincs érzék az állam szükségletei iránt. Az intéző férfiakban nem volt meg a képesség, hogy a nemzetnek utat mutassanak a kievezkélésre, nem volt meg az erejük hangulatot teremteni oly irányban, hogy a magánbosszú viharait háttérbe szorítsák, a szenvedélyek árjait medrükbe tereljék s bár lassan, de biztosan a mérsékelt elemek felülkerekedése útján kormányképes szellem áradjon ki a kis országra. Arra sem lehetett kilátás, hogy rendszertelenségek zürzavarába bele fognak fullni.

Az országot a tavaszi államesiny a forradalom széléről rántotta vissza. De az új helyzet meg-meg az örvény felé sodorta. A kis királynak tehát nem volt vesztegetni való ideje. Éles esze belátta az új veszélyt is. A veszély érzése erőt adott lelkének. Gyenge kezét erős lelke s hadserege ragaszkodása megacélozta. A helyzettől a szó szoros értelmében egyedül számolt le. Így bossátotta el a Gruics cabinetet. Hívására atyja is megjelent s hosszú vajadások után végre nem katonai uralmat szervezett, mint a hogy hírelték, de egyelőre, mint látszik kísérletképen, a már mindenfelé divatba jött coaliti-

ciós kormány ülésébe helyezte nemzete zsenög alkotmányát. Még nem találta meg minden tárcá a maga emberét. Több tárcá van egyegy kézben. De csudálatos, a cabinet tagjai alig foglalkoztak eddig politikával. Lesz-e ennek a cabinetnek elég ereje egyesíteni az elemeket egy közös, jól megfontolt cél felé, az még a jövő titka. Nem rejti-e méhében újabb zavarok okát, azt ma még mondani nem lehet. A szkupstina nem látta szívesen, az bizonyos. S ez valószínűvé teszi, hogy a katonai uralom kikerülhetlen.

Szerbia kiesiny ugyan, önmagában nekünk nem árthat. De szomszédunk, nem lehet tehát közönyös ránk nézve, békések, vagy zavarosak-e ott az állapotok. Hogy minő kormányformák között boldogulnak, az az ő dolguk, nekünk csak a szomszéd békéjére van szükségünk: annál inkább, mert ez a kis ország a keleti kérdés nagy szövevényes hálózatának egyik szálát képezi. A béketelenség Bécs kardját provocálhatja. Ebbe aztán beleszólhat Pétervár s az európai békét a golyó süvöltése váltja fel.

Olaszországtól nem sokat várhatunk. Ez a maga bajaival van elfoglalva. A német császár most békül ki kancellárjával Bismarckkal. S ez annál fontosabb, mert benne a németegység békéje tükröződik vissza. Az osztrákmagyar monarchia belső kapesának is most kell erős kifejezésekkel nyilvánulnia. Az összetartozás érzetének kifejezésére most van a legnagyobb szükség. Ezért nem lehet hazánkban sem komoly politikus, ki e veszélyekkel szemben szemet hunyt s még most is a 67-iki alap célszerűtlenségét vitatja. Ez egység kifejezésére most nagyobb szükségünk van, mint bármikor.

De nemcsak ezért foglalkozunk Szerbiával. Az ottani helyzet útmutatás nekünk is. Ideje volna, hogy a magyar tanuljon már egyszer a mások kárán is. Mert bizony a mi közállapotaink sem valami rózsásak. S ha béke kell nekünk a szomszédban, békére van szükségünk itthon is. De lehet-e béké-

nek nevezni azt, ha a sajtót elnyomják s a takarmány tilalom ügyben ismeretlen tettet keresve, azt sujtják, a ki az egész ügyben ép oly ártatlan, mint mi jó magunk. A békét jelenti-e az, mikor a „Nemzet” így ír: „A losoneziak most szégyenlik, hogy olyan képviselőt választottak, ki nemcsak titkos pactumot kötött a lelkeskedő papsággal az ő tudtuk és beleegyezésök nélkül, hanem a reversalist épen ennek a rozsnyói Torquemadának adta, kinek saját kutyáin kívül barátja nincsen ebben az egész kerületben.” Biztosíthatja-e a békét közigazgatásunk, törvénykezésünk, iparunk, kereskedelmünk fejletlensége. A béke biztosítékai-e a Linder-Bokros ügy s a sajtó állandó rovatai a sikkasztásokról.

S ha a béke föltételei a szomszédban a nemzeti egységre fektetendők, itthon is nem arra kellene-e törekednünk, hogy intézményeink általános megnyugvásra, mérsékletre, fejlődésre, erősödéssre vezessenek? S e helyett mit találunk? Olyan törekvéseket, melyeket rázkódtatások nélkül még nagy államok sem bírtak meg. A helyett, hogy a nagy nemzetek egységét alkotnók meg, megosztjuk a társadalmat, ingereljük a nemzetiségeket s meghasonlunk magunk között csak azért, mert egy már magában is megkorhadó pártrendszer romjaiban particularis érdekeink számára kétesértékű törmelékre találunk. S ezt a törmelékparaszt nevezük el aztán hazának. De itt nincs, itt nem lehet a haza.

E párt összes érdeme nem áll egyébből, mint abból, hogy egy pár új aranyat mutatott a nemzetnek, hogy a 25 krosokat átverte 50 krosknak s miután az egyensúly helyreállítására egy forint nem volt elég, adó fejében fizetünk kettőt. Hisz ehhez a legeggyűbb szakácsné is ért. Ha az ebéd egy forintból ki nem kerül, kér kettőt. A szakácsné nem törődik azzal, hogyan jut ehhez a gazdája. De az állam ügyeinek kezelői nem szakácsnék. Ők a családfő. Nekik

megjegyzéseivel és érzelmes kitöréseivel színezz s észrevétlen varázsol s vonja be olvasóját gazdag képzelet világába. A mit csak valaha látott vagy hallott maga körül, azt mind eleven színezéssel tudja előadni. A magyar élet számos képét oly ügyesen vonja be, mint egyetlen regényírónk sem. Különösen komikai tehetsége az, mely ilyenmő dolgozataiban leginkább kitűnik.

Ezen előnyök tették Jókait oly népszerűvé, ennek köszönheti, hogy a nemzet első regényírójává lett és hogy műveit számos idegen nyelvre is lefordították. Oly fényes sajtóságok találhatók benne, melyek elődeinél, Jósikánál, Eötvösnél, Keménynél teljesen ismeretlenek. Ezek azért nem is tudtak soha a magyarnak igazán kedvelt íróivá lenni, míg Jókai magyaros, józan humorával be tudott lopózni a magyar szívébe és annak ideálja marad mindvégig, legnagyobb és legnépszerűbb regényírónk a regényirodalom királya. Műveit más írók is próbálták utánózni, de annak csak gyarlóbb sajtóságait tudták megtanulni, egyéni sajátosságait azonban meg sem közelítették, ezek utánózhatatlanok. Jókai ebben elsőrangú és egyedül áll.

Azért is örök hálával lehetünk lekötelve ezen nagy férfiu iránt, ki megmutatta a művelt Nyugatnak, hogy az általok bárbárnak tartott magyar nemzet is tud felmutatni oly munkákat, melyek érdemesek az olvasásra.

S ha meggondoljuk, mit tett Jókai a magyar nemzeti irodalom érdekében, mennyi halhatatlan művel szaporította ezt, minden igaz magyar hálától eltelten egy szívvel egy lélekkel csak azt kívánhatja, hogy a magyar regényirodalom halhatatlan nevű fejedelmét Jókai Mórt az Isten még sokáig éltesse.

Ifj. br. P. P.

Tizenkét viaszgyertya története.

Ismertem én két kedves teremtet az életben, egy derék, jóra való legényt és egy kedves, fiatal leányt. Mindkettő körülbelül egykoru volt, mindkettőnek egyforma szíve volt, és mindketten egy boltba jártak vásárolni.

Egyszer, egész véletlenül egyszerre léptek be a kis boltba, tizenkét viaszgyertyát vásároltak együtt: hatot a legény és ugyanannyit a leány. Ennek a tizenkét viaszgyertyának mondom el a történetét.

Kedves viaszgyertyák! Ti benépesítettétek a szegények magányát, és halvány világotok nyájasan nézett két ifju lényre, kiknek két lelkük, de egy gondotkodásuk, két szívük, de egy érzésük volt.

Nem sok időbe múlt, hogy a legény úgy alkonyatkor, midőn elvégezte minden munkáját, anélkül, hogy egy szót is szólott volna, kis levelet küldött a leánynak.

A leány meggyújtott egyet a ha-

viaszgyertyából, s annak világánál elolvasta a kis levelet, melyben nagy bölesen mindössze ennyi volt írva:

„Én magát szivből tisztelem s szeretem. Becsületes mesterember vagyok. Akar-e hites feleségem lenni?” Igy beszél egy Spártai.

A viaszgyertya meg tövig elégett, mert a leány oly hosszan elgondolkodott azon a kurta levelen, hogy egészen elfeledkezett eloltani a világot.

Másnap reggel a leánynak első dolga volt, hogy elmondja az egész dolgot öreg édes anyjának.

Derék, munkás mesterember volt a kéré, az öreg asszony meg sokat tapasztalt, szerető anya; épen azért nem tudott határozott választ adni a spártai levélre, hanem egész udvariasan meghívta vacsorára a fiatal embert.

Tepertős turós csuszából és egy fél itcze borból állott a lakzi; ilyen a szegény ember fényűzése. És mégis milyen boldog az, aki tudja szeretni a szegénység egyszerűségét.

A következő két viaszgyertya barátságos fénye szolgáltatott világosságot a szegényes vendégségen.

„Számíthatok-e reá, hogy boldoggá tesz?” kérdé a vacsora végén nekibátorendva a fiatal ember, az öreg anyókat.

— „Holnap reggel megkapja a választ.”

— „Miért nem mindjárt ma?”

— „Édes gyermekem, én még nem

szemmel kell tartaniok, hogy a család tagjai, a mit a nemzet nagy családjának asztalára tesznek, megkereshessék.

S mindezekért lemondhatunk-e lelkiismereti ügyeinkről, a mi egyszersmind a haza ügye is s a mi, mióta ember van a világon, mindig a legszentebb ügyek közé tartozott? Nem, ezerszer nem! Nemesak a kath. egyház sérelmeiről van itt szó. Szó van a vallásról általában. S annak, a ki a vallást tiszteli s értékét méltányolni tudja, legyen bárminő felekezeti, szembe kell állani társadalmunk mai áramlataival, mert ez áramlat gunyt üz a vallásosságól s dicsőíti a vallástalanságot. Nemesak a javaslatoknak kell bukniok, mert ezek megukban talán ártatlanok is lehetnek, legalább egyesek nem akarják fölismerni a nemzetre romboló hatásukat, de bukniuk kell a társadalom azon áramlatának, mely elveinek és törekvéseinek oly széles medret ásott s e mederbe oly nagy mértékben önti romboló árjait, hogy abban nemzetünknek bele kell vesznie. Ime itt van a reactio. Ez az áramlat reactio a józan társadalmi rend ellen.

Csizmáink rongyosak s vezetőink nem jó csizmákról gondoskodnak, de rongyainkat kisuvikszolják s ezért azt kívánják, hogy örüljünk, hogy kapjunk rajta. Nem arra törekeshetnek, hogy jó ingallérunk legyen, de a rongyos gallérokat cifra nyakravalókkal akarják letakarni. S egyeseknek még tetszik is ez a nyakravaló. Hogy nyakkendőjük legyen, eldobják a gallért. Mert semmi másnak nem tarthatjuk Helfy jámbor okoskodásait. Neki szabadelvű reformok kellenek minden áron. S ha ezek megvannak, akkor neki megy a kormánynak, neki megy a pártnak. De miféle címen megy neki? Hisz a cím már 27 éves. Ezen a címen nem fog az sikerülni. De hogy fogja felkötni a nyakravalót, ha nem lesz gallérja? Nem jobb-e a jó erős cipő, ha nem vikszos is, mint a vikszos, ha lyukas? Hogy jár ebben a társadalom sarában? Ezek azok a kérdé-

kérdezősködtem maga felől. Még eselédet sem szerződöttünk anélkül, hogy bizonyítványait át ne vizsgáljuk, már pedig a házasság sokkal fontosabb és szentebb dolog.”

A két gyertya már a vége felé járt; a vendég jó éjt kívánt.

A következő nap kérdezősködései igen jó eredménnyel végződtek. Kitudódott, hogy a kérő, kötelelességtudó, becsületes, istenfélő mesterlegény. Az öreg asszony örömteli szíver irta e pár sort:

„Csak jöjjön! kívánságának semmi sem áll útjában.” Azután elővette a negyedik viaszgyertyát, hogy annak lángjánál ragaszsa le a piros peccéttel a levelet.

Megfoghatatlanok a Gondviselés utjai. Az életben sokszor oly váratlanul és érthetetlenül jön az öröme az ürm. Így történt itt is.

Az öreg anyóka még azon nap este, midőn a házasságba beleegyezett, hirtelen beteggé lett, még pedig oly súlyos beteggé, hogy papért kelle küldeni. A szegény leány meggyújtotta az ötödik gyertyát, melynek gyöngye fényénél vette magához a beteg asszony utoljára az Ur szent testét; és mikor a templom szolgálja elhagyta a megvigasztalt haldoklót, a gyertya alig égett már, meg kellett gyújtani a hatodikat.

Hajnal felé fordult az éj; a gyertya bágyadtan pislogott, míg végre kialudt halvány világa . . . és együtt kialudt a beteg

sek, melyekre Helfy naiv okoskodásaiban nem találunk feleletet.

A negyvennyolcasok már 27 éve döntik a politika zárt kapuit. Most, hogy a kapu erős lyukat fogott, nem akarnak rajta vonakodni rajta bemenni, de megelégszenek azzal, hogy a mosolygó ellenség cifra nyakkendőt dug ki nekik. Se ezért a hitvány rongyért becsinálják a lyukat.

De mit érnek vele? A főrendiház szelnek eresztí a rongyot. A kabinet azért megmaradhat, mert az alsó ház többségére hivatkozik. A rongyot ő sem siratja meg, mert neki csak a hatalomért kellett. A hatalmat bírja tovább. A szélsők pedig futkoshatnak a rongy után, ha kedvök tartja. Hát van-e ennek a taktikának gyakorlati értéke? Bizony nincsen. Helfy tehát nem egyéb, mint az elvek lehetetlen lebegése a magasban.

A régibb magyar vallásos költészet a XVI. sz. végeig.

III.

Irtá és a kath. kaszinó 1893. decz. 30-án tartott estélyén felolvasta: Ruprecht Alajos.

V. Különös figyelmet érdemel először is a sz. Mária tisztelete a magyar vallásos költészetben.

Mária tisztelete jellegzetes vonása a magyar vallásos életnek. Tiszteletét még sz. István tanítója sz. Gellért, a későbbi esanádi püspök és vértanu honosítja meg a nemzetben. „Innen fogva Máriát tiszteletből nem nevezi tulajdon nevére a magyar; csak Boldogasszonynak vagy Nagyasszonynak szokása őt mondani.” István király neki ajánlja fel országát és nemzetét, a miért országunk szívesen nevezte magát Regnum Marianumnak, Mária országának. Szent alakját, a mint kisedét tartja, pénzeinkre verték s zászlóinkra festették s Jézus neve mellett a Máriát hangoztatva rohantak a törökök ellen, hogy e szent nevekben győzzenek, vagy

életének világa is, lelke elhagyta a földet, s messzire, szebb hazába költözött.

Mikor megviradott, az anyátlan árva halk kopogtatást hallott a halottas szoba ajtaján.

— „Ki az?” — kérdezte elfojtott zokogással.

— „Én vagyok” — felelt a jegyes.

— „Mit akar, kérem?”

— „Hallottam a szomorú hírt. Ön nem mehet most ki, vásárolni. Itt van három gyertya azon hatból, melyeket tegnapelőtt vásároltam. Gyujtsa meg kérem ezeket a boldogult ravatalán. Legyen nékem is részem azon kegyeletes gondban, melyet ön a legjobb anya emlékének szentel.”

Eltemették a drága halottat. A rokonok, kik temetésre jöttek, magukkal vitték az árvát egy rövid hónapra, hogy feledje a csapást.

Mikor azután a leány visszatért egyszerű kis lakásába, egykori jegyesét megtörve, csaknem kétségbeesve találta.

— „Ugyebár már nem szeret engem?”

Meghatva nézett reá a leány s könyvek lopóztak szemeibe. Azután így szólt: „Semmi sem változtathat azon, mit jó anyám akart volt. Önhöz menni nőül, szent kötelelességem. Ezzel a megboldogult óhaját teljesítem. A következő holnapban lesz az esküvőnk, természetesen táncz és lakodalom nélkül, mert mi gyászolunk.”

hogy ez legyen utolsó kiáltása a harezosnak, a ki vallásáért és hazájáért áldotta életét.

Hozzájárult a Máriakultusz kifejlődéséhez az a lovagias szellem, az a nagy nőtisztelet, a melyet a magyar még a pogány korszakból hozott át a kereszténységbe s a mely most megtalálta legtisztább eszményképét a Szűzben és anyában, a ki a nőtiszteletet megneemesítette, még tisztábbá és gyöngédebbé tette.

Minthogy a magyar szívet így áthatotta a Mária tisztelete, okvetlenül nyilatkoznia kell annak a nemzeti közérzés hivatott tolmácsa, a költészet által is. És így is van. Énekszerzőink nagy előszeretettel foglalkoznak a sz. Szűz nemes alakjával, de nem sokáig szólnak róla és hozzá általános vallási szempontokból: mert a magyar nemzetet bensőbb kötelék fűzi az ő Pátrónájához s azért a költő őt nemesak saját egyéni szempontjától dicsőíti, nemesak maga számára kéri az ő közbenjárását: úgy szól hozzá, mint a nemzet védő-asszonyához s gyermeki bizalommal ajánlja kegyességébe annak sorát. Azt lehetne mondani, hogy bizonyos magasabb önzetlenség nyilvánul e jelenségben, midőn a költő nem a maga, hanem nemzete nevében így szól a Szűz Anyához, s nem maga, hanem hazája számára kér kegyelmeket.

A válságos, nehéz idők, a törökökkel való folytonos viaskodás, Magyarországnak fennmaradásáért s a kereszténység érdekeiért vívott élet-halál-harezok nagyon is szükségessé tették az égi segedelmet, ezt óhajta a sz. Szűz közbenjárása által Vásárhelyi András a sz. Máriához intézett költeményében (1508), a hol őt a törökök megnyomortójának, magyarok megoltalmazójának nevezi; „Siralmas nekünk a mi életünk így jajdul fel a költő, sok a mi vétkünk, rettenetes lesz bünhődésünk is, ha te nem lész nekünk mi nagy segedelmünk.”

De nem telt be a magy. nemzet szenvedéseinek mértéke a törökök által okozott

Az esküvő meg is történt, egyszerűen, gyászban, de azért boldogul.

A zártkörű vacsorán, melyre a tanúk s közeli rokonok voltak hivatalosak, két viaszgyertyát gyújtott meg a vőlegény.

— „Ki hinné — mondá — hogy a mi tizenkét gyertyánk, melyeket kevéssel ezelőtt együtt vásároltunk volt, oly különféle czélra szolgáltak. — Szívünk érzelmének megvallására, eljegyzésünkre, jó anyánk utolsó órájára, temetésére és lakodalomunkra ezek világítottak gyors egymásutánban.

— „De még egy gyertya megmaradt, számodra,” — vélekedék a fiatal asszony.

— „Oh nem!” — válaszolt a férj.

— „No de mégis! Hatot vásároltál: hármát a ravatlon gyújtottál meg, kettő lakodalomunkon világít. Hol van azonban a hatodik?”

— „Légy nyugodt feleség. Ez a hatodik gyertya is megtette a maga kötelelességét. Ugyan kedves bátyám és szomszédom, beszéljen most ön helyettem.”

— „Ezt a hatodik gyertyát — így szólt a szomszéd — a vőlegény megbízásából, én vittem el a nagy templomba, s a Mária-oltárra helyeztem, hogy ott hamvadjon el a boldogságos Szűz tiszteletére, az elhalt jó édes anya üdvösségeért” . . .

G. M.

zaklattásokkal s végtelen nyomorral, a melyben megszűnt az élet és vagyonszükség, a szántóvető bús sóhajtással bizta magvát a földre, nem tudva, ki fogja azt learatni s rettegés közt hajtotta fejét az enyhet adó álmra, félve az új veszedelemtől, a melyet a holnap fog reá hozni: hozzájárult még az ország kettészakadása az új hit által, most, a mikor az egységre a legnagyobb szükség volna. Most még inkább van szükség a sz. Szűz oltalmára és siralommal emeli fel szívéét és szavát „A boldog szűz Máriához”, régi nagy pátronánkhöz, hogy ne felejtkezzék el a szegény magyarokról,

„Kegyes szemeiddel
Tekintsd meg népedet,
Segéld meg áldásra
Magyar nemzetedet.”

„Virágos kert vala, hajdan Pannonia;“ virágzott benne az önzetlen hazafiság, hősiesség, valóságosság s ezek nyomában a jóllét, az ország felvirágzása szellemi és anyagi tekintetben, mert szűz Mária hiven öntözte e kertet (sz. Istvánról szóló ének) de aztán sokat vétkezünk, hitetlenségbe és eretnokségbe estünk s méltán meg is érdemeltük a reánk elkövetkezett szenvedéseket s most sz. árvák szíve s az özvegyek lelkei sirnak és zokognak hazánk pusztulásán. De nyissa fel a sz. Szűz kiáltásunkra az eget, fordítsa oltalmunkra anyai palástját, hiszen minket sz. István hagyott neki örökül, a sz. László is reá bízott bennünket.

VI. Sz. Mária mellett a magyar eredetű szentekkel foglalkozik legszívesebben a magyar vallásos költészet; a magyarnak jó esik az a tudat, hogy az égből is vannak pártfogói, a kik vele egy nemzetből származtak, dicsőségének tartja, hogy a magyar nemzet is gazdagította a szentek égi koszoruját; nagyobb bizalommal fordulhat hozzájuk, mert ők az égből is értik és érzik a magyarnak baját s szenvedő véreiknek szívesen eszközölnek ki meghallgatást.

Szent Istvánhoz a kegyeletnek és hálának nem egy szála füzte az ő hűségességét. Neki köszönhetette a kereszténységet:

Idvezlégy mi megtérésünknak
Biztos doktora és apostola.

Te miattad hitünk Krisztus Jézusban
Te miattad idvözülünk

mondja egy sz. Istvánról szóló ének a XVI. sz. elejéről.

De neki köszönhetette az európai műveltséget, az államiságnak megszilárdítását s a magyar nemzetnek mint Krisztusban testvéreinek fennmaradását a többi európai nemzetek között. Szent élete, jótékonyága, melyet életében és halála után az Isten is kedveseknek jelentett ki az ő esodatételeivel, épségben maradt áldott jobb keze, a magyarnak e „drága kincse“ mind csak fokozták az iránta való tiszteletet s a menybe költözött király iránt is folyton alattvaló hűséggel viseltetik.

A megpróbáltatás nehéz napjaiban óhajtván néz a dicsőséges szent jobb kézre s fájdalmas sóhajtással kiált fel hozzá:

Hol vagy István király?
Téged magyar kíván.

Ennek életében
Élt a magyar ország,
Ő halála után
Lett holteleven ág.

kéri, hogy a hazája javáért esdő népet hall-

gassa meg, tekintszen szomorú hazájára s fordítsa szemeit régi országára.

VII. Értékes gyöngye régebbi irodalmunknak a sz. László királyról szóló ének, mely nemesak legköltőibb a magyar eredetű himnuszok között; tartalmánál és vonatkozásainál fogva a legmagyarabb is. Alig van versszaka, mely Magyarországot ne emlegetné vagy a nemzetről megfedekezne. A vallásos és hazafias érzés mellett valami erőteljes nemzeti önérték nyilvánul benne, a miért László nemcsak a földi királyok és hősök között volt legelső, hanem

„Szent királyok közt drágalatos gyöngy,
Csillagok között fényességű csillag.”

Mintha büszkén akarná mondani, hogy a magyar király még a menyországban sem utolsó. S ez a nagy szent király, a keresztény hősök mintaképe teljesen a mienk, a kereszténységbe oltott magyar nemzetnek egyik legdrágább gyümölcse.

„Magyarországnak vagy királya magzatja

Nekünk születél Lengyelországban
Menyből adatál nagy csudaképen.

Eldicséri szép piros arczát, kedves tekintetét, ékes beszédét, erős karját, hatalmas termetét, a mely vállától mindeneknél magasab vala, fényes lelkét, bátor szívéét, a miért még ifjú korában bátor Lászlónak nevezték. A szűz Mária őt kiválasztá és sok jó ajándékkal megdicsőíté, a sz. Lélek bátorítá meg az ő szívéét, azért követé atyjának életét, rózsákat szagatott s koronájába füzé. Mindezekért dicsérik őt szent zsolozsmával papok, diákok, városnépek, a föld kerekése, sőt dicsérik őt az Istennek angyalai is. Az ének a sz. László dicsőítésére való felszólítással végződik:

Dicsérijük magyarok szent László királyt!
Bizony érdemi mi dicséretünktől.
Dicsérijük őtet anyalok mondván:
Idvezlégy kegyelmes szent László király!

VIII. Az előadottakban igyekeztem kimutatni, hogy mi a magyar vallásos költésnek sajátos jelleme, a mely azt minden más nép vallásos költésétől megkülönbözteti s ez nem egyéb, mint a vallásosságnak és hazafiságnak összeolvadása a költő ihletett hevében.

S minthogy a költészet mindig hű ki nyomata a kor hangulatának, érzésének, mert hisz a költészetnek adatott ékesen kifejeznie azt, a mit mindannyian érzünk. Láthatjuk, hogy nemzetünk történelmében a vallásos és hazafias érzés benső egységben, elválaszthatatlanul vannak egymással egybeforva. Isten és haza, kath. vallás és hazafiság a tények tanubizonysága szerint nem egymást kizáró, hanem egymással szorosán összetartozó fogalmak: vallásunk mindig hazafias, s hazafiságunk mindig vallásos volt. A vallás megszentelte a hazafiságot, a hazafiság pedig bensőbben csatolta a szívhez a vallásosságot. A magyar, ha Istenéhez, szentjeihez fordult, nem feledkezett meg hazájáról, s ha pedig hazáját bajban látta, könyörgésével erős bizalommal fordult Istenhez és a szentekhez, mert szentül hitte, hogy azok gondot viselnek az ő hazájára.

Méltán mondhatta azért nemrég egy nagy nevű főpapunk, hogy jó hazafi csak vallásos ember lehet, mert a mi hazafiságunk is csak a kath. vallásban érte el salaktalan tisztaságát. Szent István előtt nem is beszélhetünk magyar hazafiságról, hisz nem is volt akkor hazánk, csak tanyánk, a hol a rablókalandok után megpihentünk s az újabb kalandokra erőt gyűjtöttünk. — Az anya-

földhöz való ragaszkodást, az állami élet megszilárdítását, békés munkásságban a hazajavának munkálását a honfitársaknak, nem mint ugyanazon kaland részeseinek, hanem mint a közös haza szeretetében összeforott testvéreknek szeretetét, szóval a honpolgári kötelességeket, a haza igazi fogalmát a kath. vallásban tanulta meg a magyar nemzet. Nem újabb találmány a magyar hazafiság, a melyet a katolikusoknak másoktól kellett megtanulni, hanem ősi szent örökségünk, a melyhez mindenbe féltékenyen ragaszkodtunk. Az egyház egyetemessége nem ártott és nem árt a hazafiságnak, mert a kath. anyaszentegyház nem oly alakatlan vegyi keverék, a hol az alkotó részek elvesztik eredeti mivoltukat, hanem oly erős épület, a mely különböző kövekből van felépítve, de mindegyik kő megtartja eredeti jellemét. Sőt épen az adja az egyháznak erejét, hogy míg a nemzeteket a közös vallás kapcsa által fűzi egybe, addig megadja azt, hogy mindegyik szilárdon álljon a nemzeti hagyományok alapján, a melyeket szintén szenteknek tartanak.

Mi nem vonjuk kétségbe senkinek hazafiságát, de nem engedjük kétségbe vonatni a magunkét sem; és fölülmutatni sem magunkat mások által. Mert azt tartjuk mindig szem előtt, hogy az igazi vallásosság és igazi hazafiság egymással soha ellentétbe nem jöhetnek; az nem lehet, hogy a vallás tiltsa azt, a mi a hazának igazi javára van, sem az, hogy a hazának javára lehet az, a mi a vallásos meggyőződést sérti.

S ha a jelen időkben oda jutottunk, hogy a két szent érzelmek közötti szövetséget az újabb politikai áramlatok erőszakkal felbontani igyekeznek, ha bennünk a katolikus és a hazafit ellentétbe akarják hozni, ez nem azt jelenti, hogy mi nem tudjuk teljesíteni mind azt, a mit a vallás és hazafiság és józan szabadelvűség követelnek, hanem csak azt kell következtetnünk, hogy az intéző férfiakat e fölvetett kérdésekben nem az annyiszor hangoztatott szabadelvűség s a hazának igazi java vezérli, hanem csak saját hatalmi érdekeik, továbbá tévedéseiknek következetessége.

Hazánk.

Az Eötvös-párt elnöki tisztéről Herman Ottó lemondott, helyét ideiglenesen Madarász József korelnök foglalta el.

A szerb egyház püspökei erősen tiltakoznak a polgári házasság ellen. Pásztorleveleik egészen a kath. főpapok közös körleveleinek szellemében van tartva.

Az ország hangulatát hiven visszatüköröző óriási sikerrel megtartott budapesti kath. nagygyűlés által keltett országos hatás megzavarta a kormány álmait s közvetve s közvetlenül ellentűntetéseket akarnak rendezni, hogy kitűnjék, mennyire óhajtván a közvélemény a minden szükség nélkül felidézett egyházpolit. javaslatok megoldását. Emez erőlködés azonban semmit sem lendít a félre nem ismerhető helyzeten, mely a hirhedt reformokkal szemben merőn ellenkezik. — Erős a hitünk, hogy e javaslatok sohasem kerülnek tárgyalásra s a kormány eme veszedelmes tüzi játékért büntetésül irgalmatlanul megbukik. — Ugy legyen.

Ő felsége 25-én is általános kihallgatást adott Budán, melyen igen sokan jelentek meg. — Udvari ebédek gyakrabban vannak s udvari vadászatok Gödöllőn és környékén.

Csáky gróf az állami kisedovodákat szaporítani fogja, e czélből már a jelentéseket bekérte.

Bende püspök az ujvidékieknek. Bende Imre, nyitrai püspök, ki hosszú időn át az ujvidékieknek buzgó, páratlanul népszerű plébánosa, majd országgyűlési képviselője volt, az ujvidéki kath. templom építési költségeire 5000 forintot ajándékozott.

A legujabb kilépés. Zay Albert gróf egy Podmaniczky báróhoz intézett levélben tudatja a szabadelvű pártból való kilépését. Érdekesnek tartjuk felemlíteni, hogy Zay gróf az egyetlen protestans magyar gróf. A levél, melyben kilépését bejelenti, a következő: Mélyen tisztelt pártelnök ur! Ámbár választóimmal szemben nem vállaltam magamra soha semmiféle kötelezettséget, de ragaszkodva az előtűk tett ama nyilatkozatomhoz, hogy a meddig az ország érdeke s lelkiismeretem megengedik, öszhangban kívánok maradni azoknak többségével, kik bizalmukkal megtiszteltek; és áthatva azon meggyőződéstől, hogy a kormány egyház politikája elhibázott, nézetem szerint meggondolatlan, könnyelmű, az országra nézve káros és következményeiben veszélyes — bátor vagyok pártelnök ur tudomására hozni, hogy a szabadelvűpárt kötelékéből ezennel kiléptem. Nagyméltóságod kész szolgálja gróf Zay Albert.

Külföld.

Románia hadseregét szaporítja, — a szerb sereg meg bomlik, mert nem fizetik.

Vaillant halálos ítéletét a felső bíróság helybenhagyta s így a merénylő a hóhér kezébe kerül.

Az anarchisták Spanyolországban még mindig lövődöznek. Ugy látszik, halás talajra találtak a büszke diadalosok hazájában.

Hollandiában ugyancsak az anarchisták egy templomot akartak felrobbantani, de e terv nem sikerült, egy angol anarchistát elfogtak.

Olaszországban a nagy zavargások megszűntek, a katonai karhatalom rendet csinált — de bizonyára csak egy időre. — Itt tartós béke nem lesz és nem lehet, míg a jog és igazság nem diadalmaskodik. — A pénzügyintézetek egyre bukznak.

A tefolyt hét ugyancsak szenzaciós eredményeket termelt a külpolitika nagy birodalmában. — A legérdekesebb kétségtelenül az, hogy Vilmos császár egyet gondolt s kibékült a vén, eldobott s elüzött Bismarckkal. Elküldte hozzá Moltke gróft, szárnysegédét Fridrichsruhébe, egy levéllel meg egy üveg jó borral és meghívta születésnapjára Berlinbe. Az exvaskancellár meg volt hatva s a meghívást elfogadta. Ezzel szent a béke, a minek legjobban örül

a német nép, mely fájdalommal nézte a meghasonlást. — Tényleges politikai szerep aligha jut azonban a beteges hercegnek s így Caprivi kancellár nem félhet tőle, de valószínű, hogy a fiatal császár a jövőben tanácsaival akar élni.

A párbajkérdés a bajor képviselőházban. Az országgyűlés f. hó 24-én tárgyalta a centrumnak a párbajra vonatkozó indítványát. — Kleiden (centrumpárti) képviselő kijelentette, hogy a centrumpárt indítványának elfogadása esetére Bajorország lesz az első állam, mely megszünteti a visszaélést, mely a vallás és a morál törvényeit kigunyolja. Stauffenberg (szabadelvű) képviselő szerint a párbaj oly baj, melyet, miként Angolországban, csak az erkölcsök átalakításával lehetne megszüntetni. A legtöbb párbaj diák-felfogásból ered. — A képviselőház elfogadta a centrumpárti indítványt.

Vidék.

— **Nagy-Károly.** (†) Baumann Győző m. kir. pénzügyigazgatósági I-ső oszt. irodatiszt, élete 52-ik, házasságának 11-ik évében agyszéllhűdés következtében január 19-én elhunyt. A megboldogultnak hült tetemei e hó 21-én d. u. 4 órakor tétettek a r. kath. vallás szertartásai szerint Nagykárolyban örök nyugalomra.

— **A nagybányai ifjusági kör** 25 éves fenállásának megünneplésére 1894. február 1-én a nagyszállóda dísztermében zártkörű bált rendez. Belépti díj 1 frt 50 kr, családjegy 3 frt 50 kr.

— **Beregvármegyei** Szolyva és Verecke községek nagy küzdelemben vannak egymással a fölött, hogy melyik kapja meg együtt a szolgabiróságot s a járásbiróságot. Alsó-Vereckén van most a járásbiróság, Szolyván pedig a szolgabirói székhely. A közigazgatás egyöntetűségét hozván föl okul, a miniszter egy községbe akarja hozni mind a két hivatalt. Az ügy iránt az egész vármegye törvényhatósága nagy érdeklődést tanusit.

— **A színváraírajai rk.** legényegylet január hó 21-én színelőadással egybekötött táncmulatságot rendezett, mely alkalommal Rákosi Viktor „Férj és feleség” és Rákosi Jenő „Az ispányur” ezimű vigjátéka adattak elő. — A szereplők derekasan állták meg helyöket. Kompászné urnő — Rozália mama szerepét — igen természetesen adta. Kedves alakítások voltak Stauder Juliska k. a. a grófnő- és Jakner Mariska, Ilona gróf kisasszony szerepében. A szereplőket a közönség többször megtapsolta és nyílt színre hívta. — A mulatság erkölcsileg és anyagilag jól sikerült: ebben főérdeme van a legényegylet elnöke Lengyel Józsefnek, ki lankadatlan szorgalommal fáradozott az est sikerének előmozdításában. — Összes jövedelem 103 frt. A mulatságra el nem jöhethív a belépő díjat elküldték utólag Sátor Dávid hh. lelkész és Fényes Béla birtokos. Felülfizettek: Vengláresek István 1 frt 40 kr. Stetiú Sándor 90 kr. Ember Ignác 70 kr. Tyuskay Pál 80 kr. Demjén Lajos 80 krt, ezeken kívül Rónay István, Gajzágó Kristóf és még többen 20--40 krt. — Jan. hó 28-án hunyt el itt Fricz Emánuelné szül. Lessenyey Biri urnő túr-terebesi lakos

két heti kinos betegség után. A megboldogult földi maradványai jan. hó 30-án tétettek örök nyugalomra. Az 57 éves korban elhunyt jó lelkű nő halála itt általános részvétet kelt.

— **Nagy-Majtény.** A polgári dalegyesület f. hó 23-án hangversenyyel egybekötött sikerült táncmulatságot rendezett. A derék egylet szorgalmával és felmutatott eredményével valóban megérdemli az érdeklődést, melylyel ugy előadásai, mint rendezett mulatsága iránt a nagy számban jelenlevők viselkedtek. — A f. hó 25-én tartott választáson nagy lelkesedés közt ifj. Gruber Márton lett közfelkiáltással bírónak választva; — albirónak Kerner István, közgyámnak id. Kerner Pál, esküdteknek: ifj. Hauler Márton, id. Felber István, ifj. Betuker József és Felber Márton.

Helyi hírek.

— **Lapunk m. t. vidéki olvasóit** kérjük, sziveskedjenek előfizetéseiket, esetleg hátralékaikat beküldeni.

A „Heti Szemle”

Kiadóhivatala.

— **Püspök urunk ő méltósága** rendeletéből a farsang utolsó vasárnapján szokásos szentségimádási ájtatosságot illetőleg azon változás történt, hogy a vasárnap délelőtt 9 órakor, nagy mise után mondatni szokott szent beszéd áttétetik az azon esti 1/2 órára, a midőn a hála-istentisztelet tartatik.

— **A nagybójtai ájtatosságok** a székesegyházban eddigi szokáshoz hiven, minden vasárnap d. u. 3 órakor kezdődnek nagybójtai szónoklatiál. A kálvárián a nagybójtón át minden pénteken délután 4 1/2 órakor keresztuti ájtatosság s ezután sz. beszéd tartatik. A nagybójtón át vasárnapokon délután sem a kálvárián, sem a zárda-templomban nyilvános ájtatosság nem tartatik.

— **Wolkenberg Alajos,** tanulmányi felügyelő f. hó 26-án az egyházjogból és egyháztörténelemből vizsgálatot tett a bécsi egyetemen.

— **Kinevezés.** Szabó Pál, nagy-károlyi kir. járásbirósági albiró a helybeli kir. törvényszékhez bírónak nevezetett ki.

— **Az egyházmegyei irodalmi kör** a „Népkönyvtár,-vállalatának „K o m l ó v i r á g” ez. megjelent első füzetét egyházmegyénkben 1100 példányban küldötte szét. Az irodalmi kör elnöksége tisztelettel kéri mindazokat, kik ezen első kiadványból példányokat kaptak, sziveskedjenek az átvett példányok árát lapunk szerkesztőségének ezimére utalványon beküldeni.

— **A kath. kaszinó** és egyházirodalmi kör énekkel, táncmulatsággal egybekapcsolva felolvasó estélyt tart február hó 4-én a kath. kaszinó üvegtermében. A műsor a következő: 1) Felolvasás, tartja Bagossy Bertalan; 2) Magyar népdal-egyveleg, zongora-kísérettel, szerző Stark Lajos. Éneklő Frank Irma k. a., zongorán kíséri Ungler Luiza k. a. 3) Humoros felolvasás, tartja dr. Buzsa Sándor. Belépő díj: személyjegy 80 kr, családjegy 1 frt 50 kr.

— **Teaestély.** A szatmári jótékony nőegylet és a helybeli dalegylet f. évi február hó 6-án esti 8 órakor a Vigadó helyiségeiben táncczal egybekötött tea-estélyt rendez. Belépő díj (tea ingyen) személyenkint 1 frt 50 kr, családonkint 3 frt 50 kr, karzatjegy 1 frt. — A két egylet rendező bizottsága a tea-estély folyama alatt érdekes, tréfás mű-

sorról gondoskodott. — Hideg ételeket és italokat nagyon mérsékelt áron házilag fognak kiszolgálni. — Jegyek előre válthatók Literáty Elek gyógyszerárában.

— **A helybeli torna-egylet** válaszmánya, hogy a vivitanitást is lehetővé tegye, lépéseket tett egy vivó-egylet létesítése iránt, melynek vezetését Szepessy László vállalta magára. A vivó-egylet február hó 1-én kezd meg működését. A vivó órák hetenkint négyszer, u. m. hétfőn és szerdán 5—6-ig, csütörtökön és szombaton 5—7-ig fognak megtartatni a r. k. gymnasium tornasarnokában. Aláírások az elnöknél és titkárnál eszközölhetők.

— **A szatmár-borhidi és szatmárhegyi** helyi érdekű vasut nyomjelzési munkálatát az engedélyesek megbízása folytán, f. hó 22-én kezdte meg Gerster Béla a magyar mérnöki kar egyik jelesének vezetése alatt Méhes Károly mérnök, ki elsőben is a szatmár-borhidi fővonal kitűzését vette munkába. A vonal a közúti vashidtól kezdve mindenütt az országutak padkáján vezetetik; a közúti vashidon átjövve pedig benne a városban a Hid-Eötvös utcákon át a Deák-térre s innen a téren körül egyrészt Vár-Rákóczy- és Attila-utcákon keresztül a vaspálya udvarral való összeköttetés, másrészt a Kazinczy-Perényi- és Honvéd-utcákon át vezetendő vonal kiépítése van tervbe véve.

— **Hirdetmény.** A hadmentességi díjról szóló 1880. évi XXVII. t. cz. 13. §. 3-ik pontja értelmében felhivatnak ugy a szatmári illetőségű, mint az itt tartózkodó idegen illetőségű hadmentesek, hogy a hadmentességi díj kivetés alapjául szolgáló adatoknak uteza, házsám megjelölése melletti bemondása végett 1894. évi február havában a katonai ügyosztály hivatalos helyiségében megjelenni annyival inkább el ne mulasszák, mert ellen-esetben a hivatott a törvény 20. §-a szerint a reájok kivetendő hadmentességi díj háromtól hatszoros összegének megfelelő pénzbírsággal fognak büntettetni. Kelt Szatmárnémetiben, 1894. Január 24. Kiss Gedeon főkapitány.

— **A háromszoros rablógyilkosság ügyében** Uj Borbála, a gyilkossággal vádolt szakácsnő töredelmes vallomást tett és tettét beismerte. A rablott tárgyak előkerültek Francz Pál szításlegény szobája mellett levő kamra falában. A sorsjegyeket és a takarékpénztári könyveket elégették. Francz még tagad. Uj Borbála bevallotta, hogy özvegy Nagy Sándornét ő meg Francz fojtották meg. Az eddigi eredmények után ítélve kétségtelen, hogy a másik vádlott is megtörik, s a vizsgálat eredményes befejezést nyer, melyben már eddig is kiváló érdeme van Dr. Papolezy Gyula kir. törvényszéki központi vizsgáló bírónak, ki a vizsgálatot teljes odaadással és szakimerettel vezeti.

Irodalom.

„**Vezérkönyv a gyermek-menedék-helyek felállításához**“; írta Marosán Kornél, ára 1 ft. Tavasztól kezdve a közoktatásügyi kormánynak rendeletéből gyermekmenedék-helyek felállítása tömegesen fog eszközöltetni. Erre nézve a szükséges ismereteket ugy e pályára vágyakozó nők, mint a községi előljárók legalaposabb felvilágosítást nyerhetnek a fentemlített szerzőnek könyvéből. Ezen mű a „Szatmármezei Széchenyi-társulat“ gyermek-menedék-helyeiben vezérkönyvül használtatik. — Kapható Reizer János könyvkereskedésében, Szatmáron.

Pázmány Péter összes műveinek kiadásáról. Pázmány Péter összes műveinek kiadása a megvalósulás stádiumába lépett. Az első kötet, melylyel a latin sorozat indul meg, néhány nap mulva készen hagyja el az egyetemi nyomda sajtóját. A második kötet, mely a magyar sorozatot fogja megnyitni, sajtókészen áll és körülbelül egy fél év mulva fog napvilágot látni. A kik akár a magyar, akár a latin sorozatra, akár mind a kettőre, a kir. magyar tudomány-egyetem hitudományi karának dékáni hivatalánál, évek előtt és azóta megrendelést jelentettek be, az illető kötetek megjelenése után, utánvétel mellett fogják kézhez kapni a megrendelt nagy mű köteteit. Egyesek és intézetek, könyvtárak és testületek, melyek Pázmány, a „magyar Cicero“ és a legnagyobb magyar theologus összes kiadott és kiadatlan műveinek gyűjteményét birni óhajtják, ezennel tisztelettel felszólítatnak, hogy megrendelésöket, akár a magyar, akár a latin, akár mind a két sorozatra, a mi legajánlatosabb, együttvéve, a budapesti kir. magyar tud. egyetem hitudománykari dékáni hivatalánál mihamarább bejelenteni siessenek, hogy a február hóban megjelenő I. kötet szétküldése mindenkire rátaláljon, aki a nagy vállalat iránt érdeklődik. — Kéretnek a hazai lapok e soroknak szives közlésére.

Szerkesztői üzenetek.

N. Amerika, N. J. Intézkedtünk. A jó kívánatokat melegen viszonzozzuk.

N.-Majtény. L. P. Köszönjük a tuluságosan szép dolgozatot. Mielőbb közölni fogjuk. Minél rövidebb valamely beküldött cikk, annál hamarabb kerül rá a sor. A „muskatáj“-ból a próba jó lenne.

Pusztá-Dobos Schm. L. Az életrajzi részt, mint általában ismertet kihagytuk, a többi annál érdekesebb.

P. E. H. J. A „Kömlovirág“ példányai azért küldettek szét bizalommal bizalmas helyekre, hogy mint valóban üdvös és hasznos olvasmány a hívek között terjesztessenek. A példányok árának beküldését postautalvány mellett és pedig mielőbb hálásköszönettel vesszük.

H. M. Igaza van: Oldott kékék vagyunk, ez a mi bajunk!

Tövisfalva, V. Későn jött, legközelebb!

Terményárak.

január 31.

Termény métermázsanként	Szatmáron			
	ft	kr	ft	kr
Tiszta buza — — uj	6	20	6	—
Kétszeres — — uj	5	50	5	30
Rozs — — uj	5	20	5	—
Arpa — — —	—	—	—	—
Zab — — —	5	30	5	—
Tengeri — — —	4	50	4	30
Kása — — —	7	40	7	20
Fehér paszuly — — —	5	30	5	—
Tarka — — —	5	—	4	80
Szilva — — —	16	40	16	—
„ füstölt — — —	14	20	14	—
Repeze — — —	—	—	—	—
Krumpli zsákja — uj	1	40	1	30
Szalonna — — —	54	—	52	—

Vasuti menetrend.

Érvényes 1894. január 1-től.

Állomások	Személy vonat	Vegy. vonat	Sz. vonat
<i>Szatmár—Debreczen.</i>			
M.-Sziget indul	11:40	6:00	1:40
Királyháza érkezik	2:01	7:47	4:50
Szatmár „	4:00	9:06	9:52
Szatmár indul	4:15	9:14	7:16
Nagykároly érkezik	5:31	10:13	8:15
Debreczen „	7:55	12:16	10:16
Budapest „	1:50	8:05	5:50
*) Debreczentől gyorsvonat.			
<i>Szatmár—Királyháza.</i>			
Budapest (Debreczenig ind.)	Sz. v.	Sz. v.	
Debreczen gyorsvonat) érkezik	7:00	1:55	8:25
Nagykároly „	2:40	7:09	3:31
Szatmár „	5:17	10:29	5:57
Szatmár indul	6:30	11:47	7:03
Királyháza érkezik	6:38	12:02	7:10
M.-Sziget „	7:52	1:33	8:20
	10:10	4:35	10:45
<i>Szatmár—Nagybánya.</i>			
Nagybányáról indul	V. vonat		
Szatmárra érkezik	5:50	3:00	
Szatmárról indul	8:56	6:08	
Nagybányára érkezik	6:43	7:27	
	9:58	10:38	

Az éjjeli idő (esti 6:00-tól reggeli 5:50-ig) a percek jelző számok aláhúzásával van kitüntetve.

Házeladás.

Árpád-utcán a 18-ik számú házastelek

az Unger Gusztáv ur háza tőszomszédságában, mely áll három utcai és négy udvari szobából, három konyhából, egy kamarából, kettős pinczéből, fásszinből és kertből,

örökáron eladó.

Értekezhetni **Kinizsi-utca 72. szám alatt.** 3-4

Reizer János

könyvkereskedése

SZATMÁRON.

Szállit bárhol megjelent és bárki által ajánlott művet eredeti bolti áron.

Nagyobb műveket megállapodás szerint részletfizetésre is.

BUTOR.

Szolid készítmény, bámulatos
olesó árak.

NAGY VÁLASZTÉK.

Teljes berendezéseknél ármér-
séklés.

Házassági kelengyék

izléses kivitelben, ousóbbak, mint
bárhol.

Jellinek B. A. és Fia.

*Budapest, kerepesi-ut. 8. szám a Pan-
nonia szállodával szemben.*

Ez előtt 8 évvel 600
forinton vásárolt jókar-
ban levő könnyü, fede-
les kocsi

200 forintért
ELADÓ.

Venni szándékozók
bővebb értesítést nyer-
hetnek e lap szerkesz-
tősége, vagy kiadó hi-
vatalától.

Valódi „Johann Maria Farina“ Kölni víz

Az „igaz mérleghez.”

Közvetlen importált idei termésti

Orosz Karaván és Chinai Teea

szintugy

Jamaika és Brazilliai Rum

hozatalaim kitünő és szakértelemmel válogatott
minőségben az előhaladott idény miatt

rendkívül leszállított áron

bocsájtom a tisztelt közönség rendelkezésére:

Valódi francia J & F Martell
Bisquit Duboche & Co
Tricoche & Co

és legjobb magyar Gróf Keglevich István
Magyar francia Világosi
Czuba Durosier & Co

Cognac

Egyszersmind ajánlok mindennemü **Fűszer és
Csemege árut, Charles Cabos féle legjobb
Tea süteményt, Pommery & Greno, G. H.
Mumm & Co és Törley Pezsgót, Pipere
cikkeket.**

Kész szolgálattal

Lóvinger József.

7—10

A „Zöldfa“ vendéglő alatt.

Az „igaz mérleghez.”

Tiszta Hegyaljai tokai Aszu bor.

Tisztelettel alulirott ajánlom a nagyérdemü közönség-
nek becses figyelmébe a

„PÁZMÁNY-SAJTÓT”,

mely egészen új **gyors-sajtóval, amerikai géppel** és
lyukasztó géppel, nagy választéku új betűkkel s min-
den egyéb szükségessel bőven van felszerelve s így képes a
könyvnyomdák körébe tartozó bármely munkát, u. m.: **folyó
iratok-, könyvek-, rovatos ivenk-, hirdetmények-,
névjegyek-, meghívók-, gyászjelentések-, lobogók**
stb. nyomását **gyorsan, csinosan, pontosan és olcsón**
végezni.

Szatmáron, 1894.

A „Pázmány-sajtó“ igazgatósága.